

DOBRE PRAKSE I IZAZOVI U KONTEKSTU MALOLJETNIČKE DELINKVENCije U HRVATSKOJ

Izv.prof.dr.sc. Neven Ricijaš, Odsjek za poremećaje u ponašanju,
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Sažetak

Ovaj rad ima za cilj pružiti kratak pregled nekih ključnih dobrih praksi i izazova u području maloljetničke delinkvencije, točnije maloljetničkog pravosuđa u Republici Hrvatskoj koja ima dugu tradiciju posebnog pozicioniranja maloljetnih počinitelja kaznenih djela u okviru kazneno-pravnog postupanja. U radu se analizi stanja prilazi kroz tri perspektive: (1) usuglašenost s međunarodnim dokumentima, (2) pravno-teorijska perspektiva, te (3) perspektiva utemeljena na znanstveno-empirijskim rezultatima istraživanja. Tekst odražava isključivo autorovu perspektivu sustava maloljetničkog pravosuđa u Hrvatskoj, koji podrazumijeva neposrednu i blisku suradnju triju sustava: pravosuđe, socijalna skrb i policija.

Ključne riječi: maloljetnička delinkvencija, maloljetničko pravosuđe, maloljetničke sankcije

UVOD

Područje maloljetničke delinkvencije, kao specifične grane kriminologije usmjerene na mlade osobe koje su u sukobu sa zakonom, odnosno mlade osobe koje su počinile kaznena djela i prekršaje, uvijek je u posebnom žarištu interesa najšire stručne javnosti zbog razvojnih obilježja mladih ljudi i potrebe pristupanja sankcioniranju na način da se ostvari cilj intervencija, a da se pritom smanje i/ili uklone svi potencijalni negativni učinci kaznenog postupka i tretmana. Međutim, kao i u svakom drugom složenom sustavu intervencija, i u području maloljetničkog pravosuđa moguće je identificirati primjere dobre prakse, ali i izazove koji upućuju na područja u kojima postoji potreba unaprjeđivanja.

Na samom početku, potrebno je ukratko raspraviti pojam 'dobra praksa'. Želimo li odgovoriti na pitanje što su primjeri dobre prakse u području maloljetničkog pravosuđa, logičkim se postavlja pitanje 'Što je kriterij dobre prakse?', te ovdje dolazimo do različitih odgovora, ovisno o tome iz koje perspektive pristupamo. Nekim stručnjacima će kriterij biti više vanjski, te će se usmjeriti na analizu prakse u odnosu na međunarodne standarde i preporuke postupanja, neki će promatrati kvalitetu prakse kroz pravnu uređenost i kvalitetu zakonskih

Ricijaš, N. (2017): Dobre prakse i izazovi u kontekstu maloljetničke delinkvencije u Hrvatskoj, (U): Kovačević, R. i sur. (UR) Maloljetnička delinkvencija - dijalog, razmjena iskustava i znanja, OFF SET Tuzla, Bosna i Hercegovina (HR 123-144; ENG 123-144)

akata koji definiraju materijalno pravne i procesno pravne norme postupanja, dok će neki pak u svoj fokus interesa staviti isključivo krajnje korisnike, mlade u sukobu sa zakonom, te će kriterij dobre prakse biti vezan uz kvalitetu ishoda i uspješnost intervencija koje su im bile određene.

U ovom radu bit će pružen kritički osvrt na primjere dobre prakse, kao i izazove u području maloljetničke delinkvencije u Republici Hrvatskoj. Pritom će se rad usmjeriti isključivo na maloljetne počinitelje kaznenih djela, odnosno izuzet će se počinitelji prekršaja, kao i ostale intervencije prema mladima rizičnog ponašanja koji nisu službeno evidentirani i procesuirani. Rad se također usmjerava na analizu sustava intervencija nakon počinjenja kaznenog djela, te ne obuhvaća širi spektar mogućih preventivnih intervencija koje se poduzimaju s ciljem sprječavanja pojave delinkventnog ponašanja kod mladih. Tekst odražava isključivo autorovu perspektivu sustava maloljetničkog pravosuđa u Hrvatskoj, koji podrazumijeva neposrednu i blisku suradnju triju sustava: pravosuđe, socijalna skrb i policija.

PERSPEKTIVE I INDIKATORI USPJEŠNE PRAKSE MALOLJETNIČKOG PRAVOSUĐA

Iako ne postoji jednoznačna i unificirana perspektiva kroz koju promatramo dobru praksu maloljetničkog pravosuđa, u ovom radu, sa svrhom preglednosti, usmjerit ćemo se na tri perspektive. To su: (1) Perspektiva usuglašenosti sustava maloljetničkog pravosuđa s međunarodnim dokumentima, standardima i preporukama, (2) Pravna i teorijska perspektiva te (3) Znanstveno-empirijska perspektiva. Ove tri perspektive usko su povezane, neodvojive te jedna utječe na drugu. Međutim, cilj ovakve sistematizacije i kategorizacije je da se svakom sustavu omogući vlastita (samo)analiza postupanja prema maloljetnim počiniteljima kaznenih djela, te da se identificiraju područja u kojima je moguće ostvariti unaprjeđivanje.

Živimo u globaliziranom svijetu transnacionalnih politika, u svijetu u kojem različita društva, države i kulture donose zajednički konsenzus o ljudskim pravima i vrijednostima koje žele promicati i zaštititi. U odnosu na međunarodne dokumente u najširem smislu, uz brojne međunarodne konvencije, za potrebe analize maloljetničkog pravosuđa svakako je najvažnija Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima djeteta iz 1989. godine, a potom za naše područje i Europska konvencija o ostvarivanju dječjih prava (1996., ETS br. 160). Republika Hrvatska je

Ricijaš, N. (2017): Dobre prakse i izazovi u kontekstu maloljetničke delinkvencije u Hrvatskoj, (U): Kovačević, R. i sur. (UR) Maloljetnička delinkvencija - dijalog, razmjena iskustava i znanja, OFF SET Tuzla, Bosna i Hercegovina (HR 123-144; ENG 123-144)

kao država potpisnica, koja je 1991. godine ratificirala Konvenciju UN-a u pravima djeteta dužna osigurati niz mjera u slučajevima kada je dijete/maloljetna osoba počinitelj kaznenog djela (članak 27. i 40.). Pritom je važno napomenuti da se djetetom, u odnosu na Konvenciju i sve dokumente koji se referiraju na Konvenciju, smatra svaka osoba mlađa od 18 godina, što se ne smije miješati s maloljetništvom, kao specifičnom zakonski definiranom dobnom skupinom koja najčešće definira prag kaznene odgovornosti u pojedinim državama.

Dječja prava se u području maloljetničkog pravosuđa osiguravaju i preko raznih drugih instrumenata Ujedinjenih naroda, od kojih su najvažnija:

- Standardna minimalna pravila Ujedinjenih naroda za maloljetničko pravosuđe (Pekinška pravila, 1985);
- Pravila Ujedinjenih naroda za zaštitu maloljetnika lišenih slobode („Pravila ih Havane“, 1990);
- Smjernice Ujedinjenih naroda za prevenciju maloljetničke delinkvencije (Rijadske smjernice, 1990)
- Smjernice glavnog tajnika Ujedinjenih naroda: Pristup UN-a pravosuđu za djecu (2008);
- Smjernice Ujedinjenih naroda za odgovarajuću primjenu i uvjete alternativne skrbi za djecu (2009).

Odbor ministara Vijeća Europe također je na europskoj razini donio niz preporuka s ciljem unaprjeđivanja postupanja u području maloljetničkog pravosuđa, odnosno s ciljem zaštite mladih ljudi u sukobu sa zakonom i ostvarivanju njihovih prava prilikom izvršavanja maloljetničkih sankcija. Najvažnije preporuke su:

- Preporuke Rec(2003)20 o novim načinima postupanja s maloljetničkom delinkvencijom i ulogom pravosuđa za maloljetnika,
- Preporuka Rec(2005)5 o pravima djece koja žive u ustanovama za trajni smještaj,
- Preporuka Rec(2006)2 o Europskim zatvorskim pravilima,
- Preporuka CM/Rec(2008)11 o Europskim pravilima za maloljetne počinitelje kaznenih djela koji podliježu sankcijama i mjerama,
- Preporuka CM/Rec(2009)10 o Političkim smjernicama o integriranim nacionalnim strategijama za zaštitu djece od nasilja.

Ricijaš, N. (2017): Dobre prakse i izazovi u kontekstu maloljetničke delinkvencije u Hrvatskoj, (U): Kovačević, R. i sur. (UR) Maloljetnička delinkvencija - dijalog, razmjena iskustava i znanja, OFF SET Tuzla, Bosna i Hercegovina (HR 123-144; ENG 123-144)

U novije je vrijeme uveden pojam i koncept 'pravosuđe prilagođeno djeci'. Učiniti sustav pravosuđa što je moguće više prilagođen djeci te olakšati djeci pristup pravosuđu i pravnom sustavu jedna je od ključnih aktivnosti EU Agende za prava djece (2011). Akcijski plan za provedbu Stokholmskog programa Europske komisije je zbog navedenog naglasio ovo područje u razdoblju od 2010. do 2015. godine, a 2010. godine je Odbor ministara Vijeća Europe donio Smjernice o pravosuđu prilagođenog djeci.

Prava koje dijete počinitelj kaznenog djela ima, u hrvatskom zakonodavnom okviru uređena su *Zakonom o kaznenom postupku, Kaznenim zakonom, Zakonom o sudovima za mladež, Zakonom o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje* te različitim provedbenim propisima (pravilnicima) koji iz njih proizlaze. Navedeni zakoni usklađeni su s međunarodnim konvencijama o ljudskim pravima, pravima djece, preporukama Vijeća Europe i europskim direktivama.

Zakon o sudovima za mladež (Narodne Novine, 84/11, 143/12, 148/13, 56/15, u daljnjem tekstu ZSM) temeljni je pravni akt koji, kao *lex specialis*, uređuje odredbe za mlade počinitelje kaznenih djela u materijalnom kaznenom pravu, definira odredbe o sudovima, o kaznenom postupku i o izvršavanju maloljetničkih sankcija, te sadrži i propise o kaznenopravnoj zaštiti djece. Analizirajući reformu maloljetničkog kaznenog prava i sudovanja, Božićević-Grbić i Roksandić Vidlička (2011) u kontekstu najboljeg interesa djeteta posebno ističu važnost članka 3. stavaka 1. i 2. Konvencije o pravima djeteta koji propisuje da je najbolji interes (dobrobit) djeteta ono čime bi se morale voditi javne ili privatne ustanove socijalne skrbi, sudovi, državna uprava ili zakonodavna tijela u svim radnjama (postupanjima) koje poduzimaju u svezi s djecom. Djetetom se smatra svaka osoba mlađa od 18 godina, osim ako se zakonom koji se primjenjuje na dijete granica punoljetnosti ne odredi ranije. Autorice nastavljaju kako se prema Standardnim minimalnim pravilima Ujedinjenih naroda za maloljetničko pravosuđe (Pekinška pravila), u pravnim sustavima koji priznaju koncept dobi kaznene odgovornosti za maloljetnike ne smije utvrditi preniska dobna granica, imaju li se na umu čimbenici emocionalne, mentalne i intelektualne zrelosti: *“Minimalna dob kaznene odgovornosti iznimno se razlikuje zbog kulture i povijesti. Moderni pristup obuhvaćao bi razmatranje može li dijete dosegnuti moralne i psihološke komponente kaznene odgovornosti, odnosno može li se dijete temeljem svojeg razmišljanja i razumijevanja smatrati odgovornim za antisocijalno ponašanje. Ako je dob kaznene odgovornosti preniska*

Ricijaš, N. (2017): Dobre prakse i izazovi u kontekstu maloljetničke delinkvencije u Hrvatskoj, (U): Kovačević, R. i sur. (UR) Maloljetnička delinkvencija - dijalog, razmjena iskustava i znanja, OFF SET Tuzla, Bosna i Hercegovina (HR 123-144; ENG 123-144)

ili uopće nema donje dobne granice, pojam odgovornosti bio bi besmislen. Općenito postoji uska veza između pojma odgovornosti za delinkventno ili kazneno ponašanje i drugih društvenih prava i odgovornosti (kao što su bračno stanje, građanska punoljetnost itd.)". U tom smislu, ZSM (članak 2.) definira maloljetnike kao osobe koje su navršile 14 godina života, a nisu navršile 18 godina života. Drugim riječima, granica kaznene odgovornosti mladih u Hrvatskoj je 14 godina, što je definirano u čl. 1. st. 1 Kaznenog zakona (Narodne Novine, 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, u daljnjem tekstu KZ). ZSM također definira i mlađe punoljetne osobe, kao osobe koje su navršile 18, a nisu navršile 21. godinu života (članak 2.).

Pregled ključnih međunarodnih dokumenata, koji postavljaju određene minimalne standarde i preporuke za nacionalne politike, dovodi nas do sljedeće perspektive kroz koju je moguće analizirati primjere dobre prakse, a to je pravna i teorijska perspektiva, odnosno konkretan način na koji je pojedina država zakonskim aktima uredila sustav maloljetničkog pravosuđa i usklađenost navedenog s teorijski priznatim principima uspješnih intervencija prema maloljetnim počiniteljima kaznenih djela. Ova perspektiva usko je povezana i s trećom, znanstveno-empirijskom perspektivom, budući da su danas poznati teorijski principi zapravo utemeljeni na povijesti rezultata empirijskih znanstvenih istraživanja o uspješnim sustavima i uspješnim intervencijama, odnosno odgovaraju na pitanje 'Što funkcionira?' (eng. *What works?*) u radu i intervencijama s počiniteljima kaznenih djela.

U području maloljetničkog pravosuđa, Murphy i sur. (2010) nude šest širokih principa učinkovite suvremene prakse. To su:

- (1) Utemeljenost politike i sustava na znanstvenim dokazima, odnosno znanstveno-utemeljenim intervencijama (eng. *Evidence-based policy formulation*),
- (2) Izbjegavanje zatvaranja i institucionalizacije maloljetnika kada je god to moguće,
- (3) Pružanje sveobuhvatnih i komplementarnih tretmanskih programa,
- (4) Kreiranje strategija, postupaka i intervencija prema specifičnim i kulturalno različitim skupinama,
- (5) Suradnja cijele vlade, odnosno svih sustava,
- (6) Suradnja cijele zajednice.

Prije prikaza principa uspješnih maloljetničkih sankcija u zajednici, u kontekstu prava maloljetnika na primjeren tretman, Ricijaš (2012a) nudi shematski prikaz temeljenih

Ricijaš, N. (2017): Dobre prakse i izazovi u kontekstu maloljetničke delinkvencije u Hrvatskoj, (U): Kovačević, R. i sur. (UR) Maloljetnička delinkvencija - dijalog, razmjena iskustava i znanja, OFF SET Tuzla, Bosna i Hercegovina (HR 123-144; ENG 123-144)

komponenata kaznenopravnih sankcija (Slika 1), te navodi kako je izazov svih sustava u balansiranju i kvalitetnom ulaganju u sve elemente sukladno suvremenim dostignućima znanosti i prakse. Prve dvije komponente odnose se na elemente retribucije i rehabilitacije, koje su kroz povijest predstavljale suprotstavljene filozofske pristupe, dok se u modernijem pristupu u radu s počiniteljima kaznenih djela nastoji integrirati ova dva principa. Walters i suradnici (2007) kao retribucijske postupke navode one koji su usmjereni na kažnjavanje, financijske globe, ograničavanja i nadzore, dok su rehabilitacijski postupci oni koji naglašavaju ublažavanje i reduciranje nepoželjnog/kažnjivog ponašanja kroz učenje novih vještina i pružanja mogućnosti za učenjem novih vještina. Elementi retribucije i rehabilitacije važne su komponente sankcija, te one obuhvaćaju generalno-preventivnu i specijalno-preventivnu svrhu kažnjavanja koja je jasno naglašena u hrvatskim pozitivnim zakonima. Tako ovi elementi svoju zakonsku podlogu nalaze u članku 41. KZ-a koji navodi da je svrha kažnjavanja izraziti društvenu osobu zbog počiniteljevog kaznenog djela, jačati povjerenje građana u pravni poredak utemeljen na vladavini prava, utjecati na počinitelja i sve druge da ne čine kaznena djela kroz jačanje svijesti o pogibeljnosti činjenja kaznenih djela i o pravednosti kažnjavanja te omogućiti počinitelju ponovno uključivanje u društvo. ZSM, uvažavajući svrhu kažnjavanja definiranu KZ-om, dodatno i specifično definira svrhu maloljetničkih sankcija u svojem članku 6. Tako je svrha odgojnih mjera (stavak 1.) da se pružanjem zaštite, brige, pomoći i nadzora, te osiguravanjem opće i stručne naobrazbe maloljetnog počinitelja kaznenog djela, utječe na njegov odgoj, razvijanje njegove cjelokupne ličnosti i jačanje njegove osobne odgovornosti zbog suzdržavanja od ponovnog činjenja kaznenih djela, dok je svrha maloljetničkog zatvora (stavak 2.) da se poduzimanjem mjera odgoja, obrazovanja i stručnog osposobljavanja maloljetnog počinitelja kaznenog djela utječe na daljnji razvoj njegove ličnosti i jačanje njegove osobne odgovornosti radi suzdržavanja od ponovnog činjenja kaznenih djela, kao i da se utječe na ostale da ne čine kaznena djela.

Iz prikazanih zakonskih tekstova potpuno je jasna intencija i praksa hrvatskog zakonodavstva da pruži maloljetniku prijekor (odnosno neki oblik kazne, nadzora ili restrikcije) uz istovremeni pristup koji potiče i uči razvijanje novih, pozitivnijih oblika ponašanja, pruža brigu i pomoć, odnosno tretmanske intervencije koje ostvaruju svoju svrhu kroz uspostavljanje kvalitetnog i profesionalnog interpersonalnog odnosa, te da takvi postupci trebaju prije svega djelovati na promjenu ponašanja specifičnog maloljetnika u kontekstu specijalne prevencije.

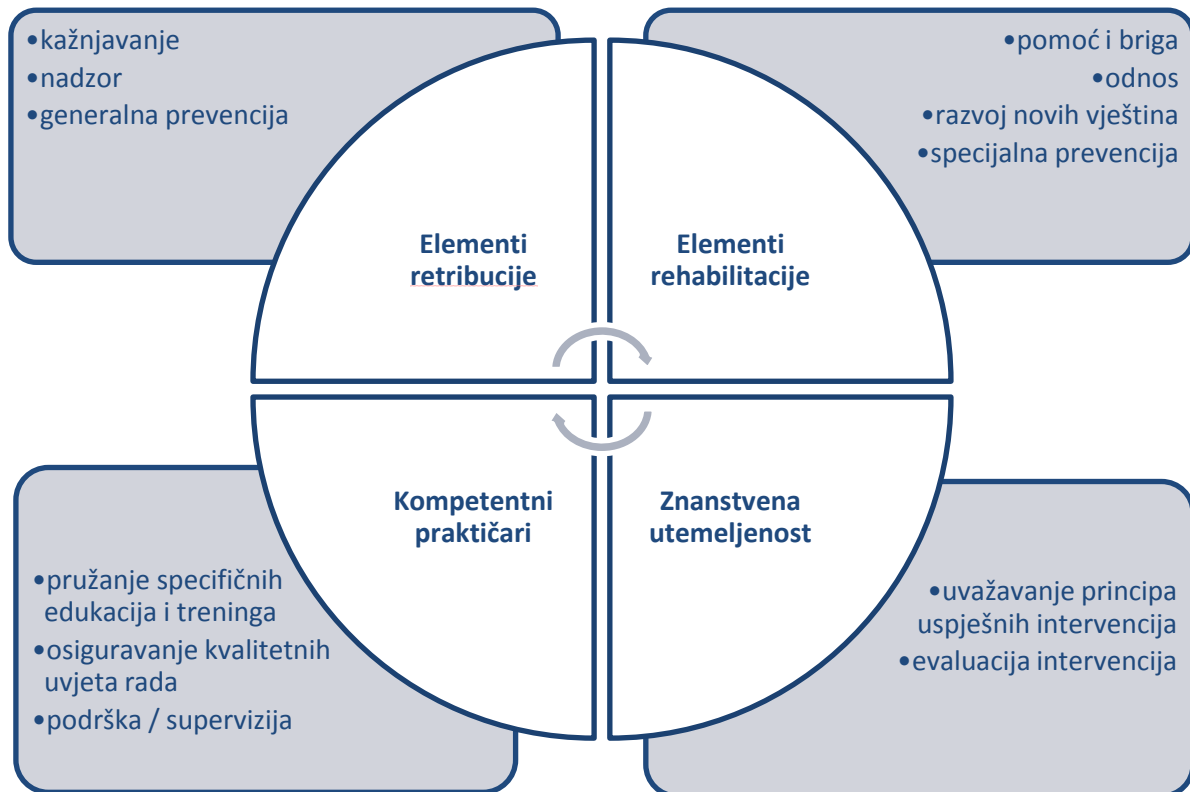
Ricijaš, N. (2017): Dobre prakse i izazovi u kontekstu maloljetničke delinkvencije u Hrvatskoj, (U): Kovačević, R. i sur. (UR) Maloljetnička delinkvencija - dijalog, razmjena iskustava i znanja, OFF SET Tuzla, Bosna i Hercegovina (HR 123-144; ENG 123-144)

Kako su nositelji svih intervencija praktičari, osobe koje neposredno rade s mladim počiniteljima kaznenih djela, od velike je važnosti inicijalno osigurati da se radi o stručnjacima pomagačkih profesija, sa specifičnim znanjem o maloljetničkoj delinkvenciji (primjerice, socijalni pedagozi, socijalni radnici, psiholozi). Nadalje je važno ulagati u njihovo cjeloživotno učenje, stjecanje suvremenih znanja i vještina, komunikacijskih strategija i pristupa za rad sa specifičnim populacijama, kao i osiguravanje kontinuirane supervizije u njihovom radu, budući da se radi o struci osjetljivoj na sagorijevanje na poslu. Uz navedeno, jedan od segmenata o kojem se nedovoljno vodi računa su uvjeti rada, prije svega opremljenost i kvaliteta prostora u kojem se pruža savjetodavni rad/intervencija. Kvalitetni prostori, kao i neka tehnička pomagala, nužni su za osiguravanja primjerenih intervjenskih postupaka, jer bez njih niti najkompetentniji praktičari neće imati temeljen okolinske uvjete za rad.

Znanstvena utemeljenost intervencija predstavlja četvrti element suvremenog pristupa kaznenopravnim sankcijama. Velik broj empirijskih studija, uglavnom inozemnih, govori u prilog čimbenicima koji doprinose uspješnim intervencijama, a uvažavanje tih principa pokazalo sve važnim za uspješan ishod intervencija. Zadatak znanosti je pružiti praksi teorijske postavke kvalitetnog rada, ali i postupke evaluacije konkretnih intervencija prema maloljetnicima, dok je izazov prakse da, uvažavajući te principe, odgovori na konkretne izazove različitih obilježja korisnika (u ovom slučaju maloljetnih delinkvenata i članova njihovih obitelji), te da aktivno sudjeluje u prikupljanju empirijskih podataka.

Ricijaš, N. (2017): Dobre prakse i izazovi u kontekstu maloljetničke delinkvencije u Hrvatskoj, (U): Kovačević, R. i sur. (UR) Maloljetnička delinkvencija - dijalog, razmjena iskustava i znanja, OFF SET Tuzla, Bosna i Hercegovina (HR 123-144; ENG 123-144)

Slika 1: Shematski prikaz temeljnih komponenata kaznenopravnih sankcija (prema Ricijaš, 2011a)

U istom radu, Ricijaš (2012a), analizirajući brojnu međunarodnu literaturu, sažima 10 općih principa uspješnih kaznenopravnih intervencija u zajednici, evaluira hrvatski sustav, odnosno kritički se osvrće na područja u kojima je moguće ulagati s ciljem unaprjeđivanja maloljetničkog pravosuđa u najširem smislu. Navedeni principi su:

1. Bio-psiho-socijalni pristup,
2. Princip kažnjavanja kao uvjeta intervencije, odnosno princip formalnog procesuiranja,
3. Princip institucionalnog tretmana kao zadnje sredstva,
4. Princip procjene rizičnih i zaštitnih čimbenika,
5. Princip klasifikacije rizičnosti počinitelja,
6. Princip individualiziranog pristupa,
7. Princip širokog spektra intervencija,
8. Princip opće i specifične rezonivnosti,
9. Princip tretmanskog/programskog integriteta intervencije,
10. Princip evaluacije, strukturiranog praćenja i razvoja intervencija.

Ricijaš, N. (2017): Dobre prakse i izazovi u kontekstu maloljetničke delinkvencije u Hrvatskoj, (U): Kovačević, R. i sur. (UR) Maloljetnička delinkvencija - dijalog, razmjena iskustava i znanja, OFF SET Tuzla, Bosna i Hercegovina (HR 123-144; ENG 123-144)

Baveći se alternativnim sankcijama u širem smislu, a koje čine oko 80% svih sankcija izrečenih maloljetnim počiniteljima kaznenih djela u Hrvatskoj, Ricijaš i sur. (2014) kategoriziraju principe važne za maloljetničko pravosuđe općenito (jer se odnose na kazneni proces), i one koji se posebno odnose na alternativne sankcije, u tri cjeline: (1) Principi važni za kazneni postupak i donošenje odluka, (2) Principi važni za planiranje intervencija te (3) Principi važni za provođenje alternativnih sankcija.

1. Principi važni za kazneni postupak i donošenje odluka

a) Princip službenog procesuiranja / princip sankcioniranja - važno je da su sve sankcije službene, određene od službenog tijela i državnog autoriteta, te bi također kao takve trebale pružiti intervenciju i tretman.

b) Princip brzog i ažurnog kaznenog procesa - adolescencija je intenzivno razvojno razdoblje, obilježeno brojnim biološkim, psihološkim i socijalnim promjenama. Stoga reakcija na kazneno djelo maloljetnika mora biti ažurna, a proces implementacije sankcije što je moguće brži.

c) Princip procjene kriminogenog rizika i klasifikacije rizičnosti - primjerena procjena kriminogenog rizika maloljetnika, te identificiranje tretmanskih potreba ključno je za donošenje odluka. Ono se temelji isključivo na primjeni instrumenta procjene. Sve izrečene sankcija trebale bit biti usklađene s rizičnim čimbenicima, odgovoriti na kriminogene potrebe te biti usklađene s okolnostima života maloljetnika.

2. Principi važni za planiranje intervencije

a) Princip individualiziranog plana intervencije - primjenom instrumenta procjene moguće je identificirati visokorizična područja, te bi za svakog maloljetnika trebao biti sastavljen pojedinačni program postupanja. On služi za razumijevanje specifičnih ponašanja i okolnosti koje dovode do delinkventnog ponašanja, a uz participativni pristup maloljetniku i njegovim roditeljima omogućuje se njihova aktivna suradnja u izvršavanju sankcija.

b) Princip opće responzivnosti - najviše učinka imaju intervencije koje su svojim modalitetom i specifičnim tehnikama rada usklađene s potrebama, okolnostima, emocionalnim i kognitivnim obilježjima maloljetnika kao i njegovim stilovima učenja. Stoga intervencije trebaju biti isplanirane, a vrste aktivnosti i intenzitet susreta usklađen s temeljnim potrebama maloljetnika.

3. Principi važni za provođenje sankcija

a) Jačanje intrinzične motivacije - voditelji odgojnih mjera trebali bi posjedovati specifične kompetencije za jačanja unutarnje motivacije za promjenom, koja je temelj za uspostavljanje trajne promjene ponašanja počinitelja. Ovo je kontinuirani proces koji se odnosi na cijeli period trajanja sankcije.

b) Učenje vještina kroz neposredno iskustvo - vještine koje je potrebno usvojiti nije dovoljno samo učiti već i vježbati zajedno s maloljetnikom. Najčešće se primjenjuju metode igranja uloga, nakon čega se prosocijalni stavovi i ponašanja trebaju posebno pozitivno potkrijepiti.

c) Princip profesionalne diskrecije - uspješni voditelji su oni koji primjenjuju principe rizika, potreba, odgovora i tretmanskog integriteta imajući na umu moralne, etičke, zakonske i socio-ekonomske uvjete svakog specifičnog slučaja. Stoga mora postojati i prostor za diskreciono pravo stručnjaka u primjeni i/ili modifikacija načina izvršavanja pojedinih elemenata sankcije.

d) Princip uključivanja podrške u zajednici - istraživanja upućuju kako mnoge uspješne intervencije uspješno uključuju članove obitelji, djelatnike škola i druge osobe iz zajednice koje mogu pomoći u potkrijepljenju željenog ponašanja.

I svega navedenog, razvidno je kako svaki sustav maloljetničkog pravosuđa, imajući u vidu različite perspektive iz kojih je moguće promatrati elemente uspješne prakse, ima zadatak voditi računa o brojnim indikatorima kojima će to i ostvariti. Jedan od načina kojim su države (pa time i sustavi) postavljeni u poziciju samo-analize je usuglašenost sa Smjernicama Odbora ministara Vijeća Europe o pravosuđu prilagođenom djeci iz 2010. godine. Europska unija je također donijela Strategiju Vijeća Europe za prava djeteta 2012.-2015. kojom potiče kreiranje strategija i politika prema djeci, kao i mehanizama kojima će se zacrtani standardi zaštite dječjih prava oživotvoriti u praksi. Pritom je važno napomenuti da se djetetom, u ovom kontekstu, smatraju sve osobe mlađe od 18 godina života. Četiri najvažnija cilja, na koje ukazuje Vijeće Europe, su: uklanjanje svih oblika nasilja nad djecom, zaštita prava ranjivih skupina, olakšan pristup djece sustavima i službama za zaštitu njihovih prava te aktivno sudjelovanje (participacija) djece u društvu.

STRATEGIJSKI PRISTUP UNAPRJEĐIVANJA MALOLJETNIČKOG PRAVOSUĐA

Sukladno Strategiji Vijeća Europe o pravima djeteta (2012.-2015.), pravosuđe prilagođeno djeci će zemljama članicama osigurati podršku u praćenju nacionalnog zakonodavstva, nacionalnih politika i prakse s ciljem unapređenja dostupnosti dječjih prava i postupanja prema djeci u građanskim, kaznenim i upravnim postupcima, bez obzira na njihovu sposobnost rasuđivanja i njihov status. U tom smislu i Strategija naglašava potrebu edukacije i specijalizacije svih sudionika u postupcima gdje se djeca javljaju kao počinitelji ili žrtve kaznenih djela ili prekršaja, potrebu licenciranja za rad, hitnost postupaka i omogućavanje djetetu žrtvi što ranije uključivanje u terapijski proces s ciljem ublažavanja/otklanjanja štetnih posljedica nastalih počinjenim kaznenim djelom, a djetetu počinitelju pravovremene i učinkovite intervencije s ciljem razvoja prosocijalnog ponašanja.

U odnosu na djecu počinitelje kaznenih djela, pravo na pravedno suđenje podrazumijeva zaštitu privatnosti djeteta, pravo da od prvog trenutka budu upoznati s postupkom koji se prema njima vodi, pravo na prvenstvo mjera i sankcija kojima se dijete neće izdvajati iz primarne socijalne sredine, a sukladno stručnoj i znanstveno utemeljenoj procjeni potreba, te pravo na znanstveno dokazane učinkovite intervencije.

U rujnu 2014. godine, Vlada Republike Hrvatske donijela je Nacionalnu strategiju za prava djece u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2014. do 2020. godine (u daljnjem tekstu Strategija). Svrha Strategije je postići djelotvornije promicanje i zaštitu prava djece u Republici Hrvatskoj kroz provedbu postojećih međunarodnih i nacionalnih standarda na području prava djece, promovirajući cjeloviti i integrativni pristup pravima djece. Polazeći od Strategije Vijeća Europe o pravima djeteta (2012. – 2015.) (CM 2011/171) i EU Agende za prava djece, ova Strategija je usmjerena na četiri strateška cilja:

- (1) Unapređivanje sustava i osiguravanje usluga prilagođenih djeci u pet značajnih područja života djeteta (pravosuđe, zdravstvo, socijalna skrb, obrazovanje te u sport, kultura i druge aktivnosti slobodnog vremena);
- (2) Eliminacija svih oblika nasilja nad djecom;
- (3) Osiguranje prava djece u ranjivim situacijama i
- (4) Osiguranje aktivnog sudjelovanja djece.

Ricijaš, N. (2017): Dobre prakse i izazovi u kontekstu maloljetničke delinkvencije u Hrvatskoj, (U): Kovačević, R. i sur. (UR) Maloljetnička delinkvencija - dijalog, razmjena iskustava i znanja, OFF SET Tuzla, Bosna i Hercegovina (HR 123-144; ENG 123-144)

U odnosu na djecu počinitelje kaznenih djela, odnosno područje pravosuđa, hrvatska Strategija definirala je sljedeće ciljeve i mjere (Tablica 1):

Tablica 1: Prikaz ciljeva i mjera Nacionalne Strategije za prava djece u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2014. do 2020. godine u području Pravosuđa prilagođenog djeci, a koja se odnose na djecu (maloljetnike) počinitelje kaznenih djela:

CILJ	PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU CILJA
Unaprijediti brzinu i učinkovitost postupaka prema djeci koja se javljaju kao počinitelji kaznenih djela te osigurati njihovo primjereno sudjelovanje i informiranost tijekom kaznenog postupka	▪ Pri Ministarstvu pravosuđa razviti centraliziranu bazu podataka koja će na nacionalnoj razini pratiti brzinu kaznenih postupaka prema djeci koja su počinila kazneno djelo i utvrditi indikatore koji produljuju kazneni postupak kako bi se postupak skratio za najmanje 1/3 i približio se standardu od najviše 6 mjeseci vremena od podnošenja kaznene prijave do pravomoćnosti sudske presude ▪ Postaviti jasne, na znanstvenim dokazima utemeljene, kriterije za primjenu načela oportuniteta i uvjetovanog oportuniteta tijekom prethodnog kaznenog postupka sukladno Zakonu o sudovima za mladež, kako bi se edukacijom stručnih suradnika za cjelovitu procjenu širih individualnih i okolinskih obilježja djeteta te primjenu strukturiranih instrumenata procjene rizika, donosila odluka o potrebi (ne)pokretanja daljnjeg postupka prema djetetu ▪ Osigurati da su suci i državni odvjetnici za mladež koji rade u kaznenim postupcima s djecom koja su počinila kazneno djelo adekvatno educirani u području socijalne pedagogije, socijalnog rada i psihologije za rad s mladima rizičnog ponašanja, sukladno zakonskim propisima, a kako bi se, između ostalog, osiguralo i primjereno neposredno ili posredno sudjelovanje te ispravna zaštita djeteta, sukladno odredbama Konvencije o pravima djeteta ▪ Osigurati primjerenu usmenu i pismenu informiranost djece u kaznenom postupku prilagođenu njihovoj dobi koristeći različite komunikacijske kanale (od davanje osobne informacije stručnjaka, letaka i brošura...) o pravima, obvezama i očekivanjima prema njima tijekom i poslije kaznenog postupka, kao i načinu izvršavanja pojedinih sankcija, čime se ujedno osigurava i potiče aktivno sudjelovanje djece i roditelja/zakonskih zastupnika.
Sustavno pratiti učinkovitost i razvijati indikatore učinkovitosti primijenjenih kaznenopravnih sankcija prema djeci	▪ Inicirati i osigurati provođenje istraživanja kojima bi se izmjerio i pratio učinak primjene kaznenopravnih sankcija prema djeci s ciljem dobivanja informacija o stupnju recidivizma, psihosocijalnim promjenama u životu djece i drugim važnim čimbenicima kao rezultat provedene sankcije, odnosno kako bi se dobili kvalitetni indikatori učinkovitosti primjene sankcija u Hrvatskoj pod vidom najboljeg interesa i dobrobiti djece
Unaprijediti rad kaznenih i prekršajnih sudova u području praćenja izvršavanja izrečenih sankcija prema djeci koja su počinila kazneno djelo ili prekršaj, te osigurati provođenje postavljenih	▪ Inicirati i osigurati zapošljavanje stručnih suradnika izvanpravne struke na način da svi županijski sudovi i općinski sudovi imaju najmanje jednog stručnog suradnika izvanpravne struke zaposlenog na odjelima za mladež, sukladno zakonskim propisima ▪ Zaposliti stručne suradnike izvanpravne struke u odjelima za mladež pri većim prekršajnim sudovima, po uzoru na kaznene sudove za mladež, s ciljem podizanja razine učinkovitosti rada prekršajnih sudova, a posebno praćenja provedbe i izvršavanja prekršajnih sankcija ▪ Osigurati kontinuirani nadzor sudova nad tijekom izvršavanja

Ricijaš, N. (2017): Dobre prakse i izazovi u kontekstu maloljetničke delinkvencije u Hrvatskoj, (U): Kovačević, R. i sur. (UR) Maloljetnička delinkvencija - dijalog, razmjena iskustava i znanja, OFF SET Tuzla, Bosna i Hercegovina (HR 123-144; ENG 123-144)

standarda kvalitete sukladno zakonskim propisima	kaznenopravnih sankcija prema djeci koja izvršavaju kaznenopravne sankcija kroz redovita kontrolna ročišta i posjetu djeci u ustanovama, sukladno zakonskim propisima
Sustavno unapređivati modalitete izvršavanja sankcija i programe intervencija prema djeci	▪ Istražiti inozemne modele dobre prakse i učinkovite intervencijske programe za rad s djecom prema kojoj se izvršavaju kaznenopravne sankcije u zajednici ili koji ostaju u obitelji te osigurati njihovu implementaciju u hrvatski sustav intervencija ▪ Razviti model specijaliziranog udomiteljstva kao modaliteta izdvajanja djeteta iz primarne sredine u funkciji izvršavanja kaznenopravnih sankcija ▪ Proširiti mrežu stambenih zajednica i sličnih oblika intervencija kao modaliteta izdvajanja djeteta iz primarne sredine u funkciji izvršavanja kaznenopravnih sankcija ▪ Analizirati prostorne i sadržajne uvjete ustanova u kojima se izvršavaju kaznenopravne sankcije prema djeci, detektirati ključna nezadovoljavajuća područja tih uvjeta i osigurati njihovo unaprjeđivanje sukladno standardima kvalitete i ostvarivanja prava djece
Sustavno unapređivati kompetencije svih stručnjaka pravne i izvanpravne struke koji su uključeni u pravosudne postupke u kojima sudjeluju djeca, te u izvršavanju kaznenopravnih sankcija	▪ Ispitati potrebe i područja za razvoj specifičnih kompetencija svih stručnjaka koji su uključeni u pravosudne postupke u kojima sudjeluju djeca kao i u provođenju sankcija, te razviti kratkoročni i dugoročni plan i program izobrazbe i supervizije s obzirom na identificirane potrebe i specifične zahtjeve radne uloga

ZAKLJUČNI OSVRT NA DOBRE PRAKSE I IZAZOVE U PODRUČJU MALOLJETNIČKE DELINKVENCije U REPUBLICI HRVATSKOJ

Detaljna analiza i elaboracija svih primjera dobre prakse, kao i izazova s kojima se hrvatski sustav maloljetničkog pravosuđa susreće svakako nadilazi mogućnosti ovog rada, te se o tome ne može raspravljati iz perspektive samo jednog autora. Generalne smjernice za unaprjeđivanje sustava vidljive su u ranije prikazanim ciljevima i mjerama iz poglavlja Pravosuđa prilagođenog djeci Nacionalne Strategije za prava djece (2014-2020). U ovom dijelu, autor će zaključno ponuditi osobnu perspektivu i refleksiju navodeći 5 ključnih elemenata dobre prakse i 5 izazova koji opisuju hrvatsko maloljetničko pravosuđe. Pritom ovi elementi odražavaju isključivo stav autora, i nisu navedeni prema važnosti ili prioritetima, već određenim logičkim slijedom, imajući u vidu tijek kaznenog postupka i proces izvršavanja maloljetničkih sankcija. Neki od ovih elemenata su i rezultat prvog nacionalnog istraživanja odgojne mjere Pojačana briga i nadzor u Hrvatskoj koju je financirao UNICEF Ured za Hrvatsku (Ricijaš i sur., 2014), te MATRA projekta Ministarstva socijalne politike i mladih iz

Ricijaš, N. (2017): Dobre prakse i izazovi u kontekstu maloljetničke delinkvencije u Hrvatskoj, (U): Kovačević, R. i sur. (UR) Maloljetnička delinkvencija - dijalog, razmjena iskustava i znanja, OFF SET Tuzla, Bosna i Hercegovina (HR 123-144; ENG 123-144)

kojeg je proizašao Priručnik za edukaciju pod nazivom Procjena, planiranje i izvještavanje u izvršavanju alternativnih maloljetničkih sankcija (Ricijaš, 2012b).

5 elemenata dobre prakse u području hrvatskog maloljetničkog pravosuđa	5 izazova hrvatskog maloljetničkog pravosuđa
1. Dobra zakonska regulativa u odnosu na postojanje specifičnih zakona i pravilnika koji obuhvaćaju kaznenopravne intervencije prema maloljetnim počiniteljima kaznenih djela.	1. Dugotrajnost kaznenog postupka (prema dostupnim informacijama, kazneni postupak prosječno traje između šest mjeseci i godinu dana, a ponekad i duže).
2. Primjena uvjetovanog oportuniteta tijekom kaznenog postupka, čime se intervencije prema maloljetnim počiniteljima lakših kaznenih djela i onima s nižom razinom kriminogenog rizika pružaju na razini državnog odvjetništva, te se izbjegava nepotreban sudski postupak i osigurava se brzina u pružanju intervencija.	2. Nedovoljno ulaganje u kvalitetne, standardizirane i strukturirane tretmanske programe za rad s maloljetnim počiniteljima kaznenih djela, posebno specifičnim skupinama.
3. Široki raspon maloljetničkih sankcija (raznovrsnih intervencija) s naglaskom na izvaninstitucionalne (alternativne sankcije). Primjerice, 18 različitih izvaninstitucionalnih, u odnosu na 5 institucionalnih maloljetničkih sankcija.	3. Nedovoljno ulaganje u istraživanja uspješne prakse, pogotovo nedostatak longitudinalnih istraživanja s ciljem dobivanja uvida u učinke primjene pojedinih kaznenopravnih sankcija. Nedovoljno informacija o uspješnosti i recidivizmu nakon primjene maloljetničkih sankcija.
4. Specijaliziranost sudaca za mladež i državnih odvjetnika za mladež, te postojanje stručnih suradnika izvanpravne struke na sudovima i državnim odvjetništvima.	4. Nedovoljna standardizacija kriterija izbora odgojnih mjera te primjene standardiziranih instrumenata procjene maloljetnih počinitelja kaznenih djela, kao temelja za donošenje odluka.
5. Tretmanska usmjerenost i multidisciplinarni pristup stručnjaka koji rade s maloljetnim počiniteljima kaznenih djela. Naglasak izvršavanja maloljetničkih sankcija u okviru sustava socijalne skrbi, što je, između ostalog, dobro iz zbog lakše mogućnosti pružanja drugih socijalno-zaštitnih i obiteljsko-pravnih mjera i intervencija.	5. Nedovoljno ulaganje u kontinuirano stručno usavršavanje svih dionika koji rade na područjima maloljetničke delinkvencije (specijalizirani policijski službenici za maloljetničku delinkvenciju, suci i državni odvjetnici za mladež, stručni suradnici izvanpravne struke, svi stručnjaci koji rade na izvršavanju sankcija u sustavu socijalne skrbi i pravosuđa).

Kako niti jedan kaznenopravni sustav nije u potpunosti uspješan u svojim nastojanjima za ostvarivanje pravnog poretka, te je neprestano prisutan prostor za unaprjeđivanje zakonskih rješenja, kao i tretmanskih i drugih intervencija prema mladim počiniteljima kaznenih djela,

Ricijaš, N. (2017): Dobre prakse i izazovi u kontekstu maloljetničke delinkvencije u Hrvatskoj, (U): Kovačević, R. i sur. (UR) Maloljetnička delinkvencija - dijalog, razmjena iskustava i znanja, OFF SET Tuzla, Bosna i Hercegovina (HR 123-144; ENG 123-144)

upravo je refleksija i samoanaliza postojećeg stanja jedan od dobrih načina za odavanje priznanja onim elementima koji ostvaruju kvalitetu jednog sustava, uz istovremeno identificiranje izazova budućeg rada i ulaganja za unaprjeđivanje sustava.

Ricijaš, N. (2017): Dobre prakse i izazovi u kontekstu maloljetničke delinkvencije u Hrvatskoj, (U): Kovačević, R. i sur. (UR) Maloljetnička delinkvencija - dijalog, razmjena iskustava i znanja, OFF SET Tuzla, Bosna i Hercegovina (HR 123-144; ENG 123-144)

LITERATURA:

1. **Božićević-Grbić i Roksandić Vidlička (2011):** Reforma maloljetničkog kaznenog prava i sudovanja, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, br. 2, vol. 18, 679-715
2. **EU Agenda za prava djece (2011),** Europska komisija (dostupno on-line na: http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/rights-child/eu-agenda/index_en.htm)
3. **Kazneni zakon** (Narodne novine, broj 125/11, 144/12, 56/15, 61/15)
4. Komunikacija Europske komisije o Osiguravanja područja slobode, sigurnosti i pravde za sve Europske građane: **Aksijski plan za implementaciju Stokholmskog programa** COM (2010) 171 final
5. **Murphy, P., McGinness, A., McDermott, T. (2010):** Review of Effective Practice in Juvenile Justice, Report for the Minister for Juvenile Justice, Noetic Solutions Pty Limited, Manuka, Australia (dostupno on-line na: <http://www.juvenile.justice.nsw.gov.au/Documents/Juvenile%20Justice%20Effective%20Practice%20Review%20FINAL.pdf>)
6. **Nacionalna strategija za prava djece u republici hrvatskoj za razdoblje od 2014. do 2020. godine** (2014), Ministarstvo socijalne politike i mladih, (dostupno on-line na: http://www.dijete.hr/index.php/hr/dokumenti-mainmenu-83/cat_view/919-dokumenti/922-nacionalni-planovi-i-strategije/944-za-djecu-i-mlade.html)
7. **Ricijaš, N. (2012a):** Pravo maloljetnika na primjeren tretman u izvršavanju alternativnih sankcija (U) Vladović, S., (ur.) Zaštita prava i interesa djece s problemima u ponašanju, Ured pravobraniteljice za djecu Republike Hrvatske, Zagreb (dostupno on-line: <http://www.dijete.hr/hr/publikacijeppravobranitelja.html>)
8. **Ricijaš, N. (2012b):** Priručnik za edukaciju Procjena, planiranje i izvještavanje u izvršavanju maloljetničkih alternativnih sankcija, Ministarstvo socijalne politike i mladih Republike Hrvatske, Zagreb
9. **Ricijaš, N., Jeđud Borić, I., Lotar Rihtarić, M., Mirosavljević, A. (2013):** Pojačana briga i nadzor iz perspektive mladih i voditelja mjere, UNICEF Ured za Hrvatsku, Zagreb (dostupno on-line na: http://www.unicef.hr/upload/file/394/197399/FILENAME/PBIN_publikacija_web.pdf)
10. **Smjernice Odbora ministara Vijeća Europe o pravosuđu prilagođenom djeci** (2010), Izdavaštvo Vijeća Europe, Strasbourg

Ricijaš, N. (2017): Dobre prakse i izazovi u kontekstu maloljetničke delinkvencije u Hrvatskoj, (U): Kovačević, R. i sur. (UR) Maloljetnička delinkvencija - dijalog, razmjena iskustava i znanja, OFF SET Tuzla, Bosna i Hercegovina (HR 123-144; ENG 123-144)

11. **Strategija Vijeća Europe o pravima djeteta (2012-2015)**, CM(2011)171 final, Vijeće Europe, veljača 2012. godine (dostupno on-line na: http://www.coe.int/t/dg3/children/MonacoStrategy_en.pdf)
12. **Zakon o sudovima za mladež**, Narodne novine, broj 84/11, 143/12, 148/13, 56/15

GOOD PRACTICES AND CHALLENGES IN THE CONTEXT OF JUVENILE DELINQUENCY IN CROATIA

Asoc. Prof. Neven Ricijaš PhD, Department of Behavioral Disorders,
Faculty of Education and Rehabilitation Sciences, University of Zagreb

Abstract

This paper aims to provide a brief overview of some key good practices and challenges in the field of juvenile delinquency, namely juvenile justice in the Republic of Croatia, which has a long tradition of special positioning of juvenile offenders within the criminal legal procedure. Approach used in this paper is to analyze the situation through three perspectives: (1) compliance with international documents, (2) legal and theoretical perspective, and (3) perspective based on scientific and empirical research. The text reflects the author's perspective of the juvenile justice system in Croatia, which includes direct and close cooperation of three systems: justice, social welfare and the police.

Key words: juvenile delinquency, juvenile justice, juvenile sanctions

INTRODUCTION

The field of juvenile delinquency, as a specific branch of criminology aimed at young people who are in conflict with the law, or young people who have committed criminal offences and misdemeanors, is always in a special focus of interest of the widest professional public due to the developmental characteristics of young people and the need to access sanctioning in the way that achieves the goal of intervention, and in doing so reduce and/or eliminate all potential negative effects of criminal procedure and treatment. However, as in any other complex system of intervention, it is possible to identify examples of good practice in the area of juvenile justice, as well as challenges that point to areas where there is a need for improvement.

At the very beginning, it is necessary to briefly discuss the concept of 'good practice'. If we want to answer the question what are the examples of good practices in the field of juvenile justice, the logical question arises: 'What is the criteria for good practice?'. This is where we come to different answers depending on the perspective from which we approach this question. Some experts' criteria will be more external, and will focus on the analysis of practices in relation to the international standards and recommendations of treatment, some will observe the quality of practice through legal organization and the quality of legal acts that

Ricijaš, N. (2017): Dobre prakse i izazovi u kontekstu maloljetničke delinkvencije u Hrvatskoj, (U): Kovačević, R. i sur. (UR) Maloljetnička delinkvencija - dijalog, razmjena iskustava i znanja, OFF SET Tuzla, Bosna i Hercegovina (HR 123-144; ENG 123-144)

define the material and procedural legal norms of criminal procedure, while others will focus their interest solely on the “final-users”, young people in conflict with the law, so the criteria of good practice will be linked to the quality of outcomes and effectiveness of interventions that were provided.

This paper will provide a critical review of examples of good practices, as well as challenges in the field of juvenile justice in the Republic of Croatia. The paper will focus exclusively on juvenile criminal acts offenders, meaning it will exclude perpetrators of misdemeanors, as well as other interventions for youth with risky behavior that are not officially recorded and processed. Paper will also focus on the analysis of the interventions after committal of the offense, and will not cover a wider range of possible preventive interventions taken in order to prevent the occurrence of delinquent behavior among young people. The text reflects exclusively the author's perspective of the juvenile justice system in Croatia, which includes direct and close cooperation of the three systems: justice, social welfare and the police.

PERSPECTIVES AND INDICATORS OF SUCCESSFUL PRACTICE IN JUVENILE JUSTICE SYSTEM

Although there is not an unambiguous and unified perspective through which we observe the good practice of juvenile justice, in this paper, for the purpose of transparency, we will focus on three perspectives. These are: (1) The perspective of the compliance/harmonization of the juvenile justice system with international documents, standards and recommendations, (2) Legal and theoretical perspective, and (3) Scientific and empirical perspective. These three perspectives are closely related, inseparable and one affects the other. However, the goal of this systematization and categorization is that each system is provided with their own (self)analysis of the juvenile offenders' treatment and identification of the areas where it is possible to achieve improvement.

We live in a globalized world of transnational policies, in a world where different societies, countries and cultures bring together consensus on human rights and the values that they want to promote and protect. In relation to the international documents in the broadest sense, with numerous international conventions, for the analysis of the juvenile justice, certainly the most important is United Nations Convention on the Rights of the Child from 1989, and then for our region, the European Convention on the Exercise of Children's Rights (1996, ETS no.

Ricijaš, N. (2017): Dobre prakse i izazovi u kontekstu maloljetničke delinkvencije u Hrvatskoj, (U): Kovačević, R. i sur. (UR) Maloljetnička delinkvencija - dijalog, razmjena iskustava i znanja, OFF SET Tuzla, Bosna i Hercegovina (HR 123-144; ENG 123-144)

160). The Republic of Croatia, as a state signatory, ratified the UN Convention on the Rights of the Child in 1991 and is obliged to provide a set of measures in cases where the child / juvenile person is the criminal offender (Article 27 and 40). It is important to note that the child, in relation to the Convention, and all documents that refer to the Convention, is any person under the age of 18, which is not to be confused with the term “juvenile/minor” - a specific legally defined age group that usually defines the threshold of criminal responsibility in each state.

Children's rights in the area of juvenile justice are ensured through other United Nations documents, of which the most important are:

- United Nations Standard Minimal Rules for the Administration of Juvenile Justice (the Beijing Rules, 1985);
- United Nations Rules for the Protection of Juveniles Deprived of Their Liberty ("Havana Rules", 1990);
- United Nations Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency (the Riyadh Guidelines, 1990)
- Guidance Note of the Secretary General: UN Approach to Justice for Children (2008);
- United Nations Guidelines for the Appropriate Use and Conditions of Alternative Care for Children (2009).

At the European level, the Committee of Ministers of the Council of Europe also adopted a series of recommendations aimed at improving procedures in the field of juvenile justice, or protection of the young people in conflict with the law and the exercise of their rights during the execution of juvenile sanctions. The most important recommendations are:

- Recommendation Rec(2003)20 concerning new ways of dealing with juvenile delinquency and the role of juvenile justice;
- Recommendation Rec(2005)5 on the rights of children living in residential institutions;
- Recommendation Rec(2006)2 on the European Prison Rules;
- Recommendation CM/Rec(2008)11 on the European rules for juvenile offenders subject to sanctions and measures;
- Recommendation CM/Rec(2009)10 on policy guidelines on integrated national strategies for the protection of children from violence.

Ricijaš, N. (2017): Dobre prakse i izazovi u kontekstu maloljetničke delinkvencije u Hrvatskoj, (U): Kovačević, R. i sur. (UR) Maloljetnička delinkvencija - dijalog, razmjena iskustava i znanja, OFF SET Tuzla, Bosna i Hercegovina (HR 123-144; ENG 123-144)

More recently, the term and concept of ‘child-friendly justice’ was introduced. Organizing the child-friendly justice system, as much as possible, and facilitating children’s access to justice and the legal system, is one of the key activities of the EU Agenda for the Rights of Children (2011). The action plan for the implementation of the Stockholm Program of the European Commission emphasized this field in the period from 2010 to 2015. Due to the above, in 2010 the Committee of Ministers of the Council of Europe adopted Guidelines on child friendly justice.

The rights of the child offender in the Croatian legislation are regulated by *the Criminal Procedure Code, Criminal Code, the Law on Juvenile Courts, the Law on the Execution of Sanctions Imposed on Juveniles for Crimes and Misdemeanors* and various implementing regulations arising from them. These laws are in line with international conventions on human rights, children's rights, the recommendations of the Council of Europe and European directives.

The Law on Juvenile Courts (Official Gazette, 84/11, 143/12, 148/13, 56/15, hereinafter referred to as LJC) is the fundamental legal document which, as a *lex specialis* regulates the provision for juvenile offenders in material criminal law, defines the provisions of the courts, on criminal procedure and the execution of juvenile sanctions, and contains provisions on the criminal-legal protection of children. In the context of the best interests of the child, while analyzing the reform of juvenile criminal law and justice, Božićević-Grbić and Roksandić Vidlička (2011) especially emphasize the importance of Article 3, paragraph 1 and 2 of the Convention on the Rights of the Child which stipulates that the best interests of (the benefit of) a child is what should lead the public or private social welfare institutions, courts of law, administrative authorities or legislative bodies in all actions (procedures) undertaken towards the children. A child is any person under the age of 18 years, unless under the law applicable to the child, majority is determined earlier. The authors continue how, according to the United Nations Standard Minimal Rules for the Administration of Juvenile Justice (the Beijing Rules, 1985), the legal systems which recognizes the concept of the age of criminal responsibility for juveniles should not determine the age limit too low, having in mind factors of emotional, mental and intellectual maturity: *"The minimum age of criminal responsibility differs extremely due to culture and history. Modern approach would include consideration whether*

Ricijaš, N. (2017): Dobre prakse i izazovi u kontekstu maloljetničke delinkvencije u Hrvatskoj, (U): Kovačević, R. i sur. (UR) Maloljetnička delinkvencija - dijalog, razmjena iskustava i znanja, OFF SET Tuzla, Bosna i Hercegovina (HR 123-144; ENG 123-144)

a child can reach the moral and psychological components of criminal responsibility, or whether the child on the basis of his thinking and understanding can be held responsible for antisocial behavior. If the age of criminal responsibility is too low or if there is no lower age limit, the notion of responsibility would be pointless. Generally there is a close relationship between the notion of responsibility for delinquent or criminal behavior and other social rights and responsibilities (such as marital status, civil majority, etc.)". In this context, LJC (Article 2) defines juveniles/minors as persons who have reached 14, but not yet 18 years of age. In other words, the age limit of criminal responsibility of young people in Croatia is 14 years of age, as defined in Article 1 Paragraph 1 of the Criminal Code (Official Gazette 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, hereinafter referred to as CC). LJC also defines younger adults, as persons who have reached 18, but not yet 21 years of life (Article 2).

Overview of key international documents that set out certain minimum standards and recommendations for national policies leads us to the following perspective through which it is possible to analyze the examples of good practice. It is the legal and theoretical perspective - a concrete way in which the individual state legislation regulates juvenile justice system and its compliance with theoretically recognized principles of successful interventions for juvenile offenders. This perspective is closely linked with the third, scientific and empirical perspective, which takes under consideration that today's known theoretical principles are actually based on the history of empirical scientific research results on effective systems and successful interventions. They answer the question 'What works?' in the procedure and interventions with criminal offenders.

In the field of juvenile justice, Murphy et al. (2010) offer six broad principles of efficient modern practices. These are:

- (1) The merits of the policies and systems are based on the scientific evidence or scientifically-based interventions (Evidence-based policy formulation)
- (2) Avoidance of imprisonment and institutionalization of juveniles whenever possible,
- (3) Provision of comprehensive and complementary treatment programs,
- (4) Development of strategies, procedures and interventions for specific and culturally different groups,
- (5) The cooperation of the whole government - all of its systems,

Ricijaš, N. (2017): Dobre prakse i izazovi u kontekstu maloljetničke delinkvencije u Hrvatskoj, (U): Kovačević, R. i sur. (UR) Maloljetnička delinkvencija - dijalog, razmjena iskustava i znanja, OFF SET Tuzla, Bosna i Hercegovina (HR 123-144; ENG 123-144)

(6) The cooperation of the entire community.

Prior to portraying principles of successful juvenile sanctions in the community, in the context of the rights of juveniles to the appropriate treatment and interventions, Ricijaš (2012a) provides a schematic representation of the basic components of criminal sanctions (Figure 1), and states that the challenge for all systems is in balancing and investing equally in all of the elements according to the latest achievements in science and practice. The first two components are related to the elements of retribution and rehabilitation, which have historically represented conflicting philosophical approaches, while the more modern approach in working with offenders attempts to integrate these two principles. Walters et al (2007) note that retribution procedures refer to those focused on punishment, financial penalties, limitations and supervision, while the rehabilitation procedures emphasize the mitigation and reduction of unwanted/criminal behavior through learning new skills and providing opportunities for learning/practicing them. The elements of retribution and rehabilitation are important components of sanctions. They reflect and integrate principals of general and specific prevention which are clearly stipulated in the Croatian positive law. Both of these elements find its legal basis in Article 41 of the CC, which states that the purpose of punishment is to express social condemnation to the perpetrator of criminal act, to strengthen citizens' confidence in the legal system based on the rule of law, affect the perpetrator and others not to commit criminal offenses through raising awareness on the danger of committing criminal offenses and on the fairness of punishment, and enabling perpetrator's reintegration into society. Considering major purpose of the punishment defined by CC, LJC further specifically defines the purpose of juvenile sanctions in its Article 6. Accordingly, the purpose of educational measures (paragraph 1) is to provide care, assistance and supervision, as well as provision of general and vocational education to a juvenile offender, to effect his/her education, development of entire personality and strengthening of his/her personal responsibility to refrain from re-committing crimes. The purpose of the juvenile prison (paragraph 2) is, by undertaking measures of education and professional training of the juvenile offender, to affect further development of his/her personality and strengthening of his/her personal responsibility to refrain from re-committing criminal offenses, as well as to deter others from committing criminal acts.

From the portrayed legal texts it is doubtless that the intention and practice of the Croatian legislation is to provide a juvenile with a reprimand (or some form of punishment, supervision

Ricijaš, N. (2017): Dobre prakse i izazovi u kontekstu maloljetničke delinkvencije u Hrvatskoj, (U): Kovačević, R. i sur. (UR) Maloljetnička delinkvencija - dijalog, razmjena iskustava i znanja, OFF SET Tuzla, Bosna i Hercegovina (HR 123-144; ENG 123-144)

and restrictions), while at the same time to provide an approach that encourages learning and the development of new, more positive behaviors, by providing care and support, and other treatment interventions that achieve its purpose through the establishment of quality and professional interpersonal relations, and that such actions should primarily act to change the behavior of specific juvenile in the context of specific prevention.

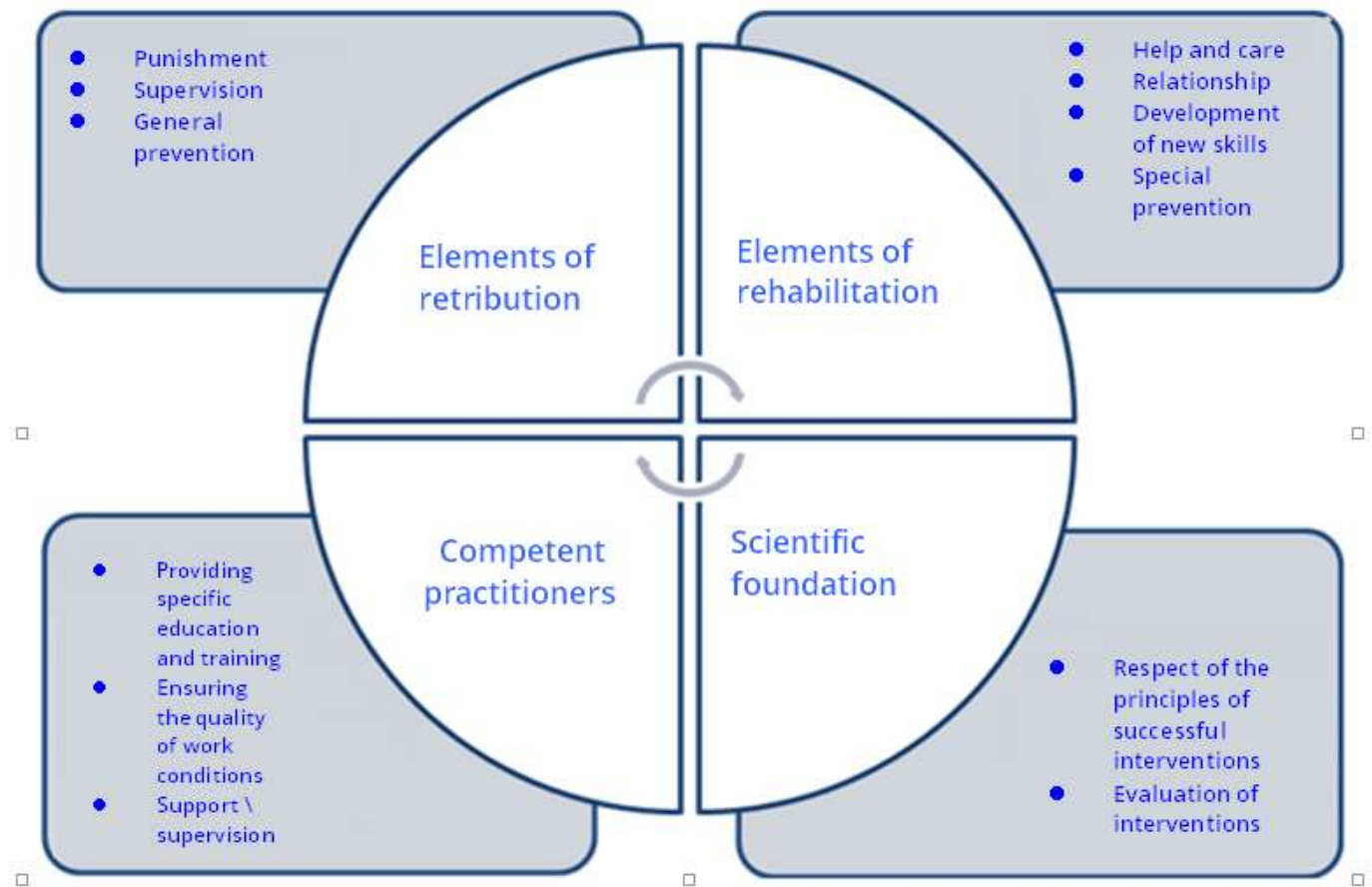
As holders of all intervention are practitioners, people who work directly with young offenders, it is of great importance to initially ensure that they are experts in helping professions, with specific knowledge in the field of juvenile delinquency (e.g., social pedagogues, social workers, psychologists). Furthermore, it is important to invest in lifelong learning, the acquisition of modern knowledge and skills, communication strategies and approaches to work with specific populations, as well as provision of continuous professional supervision, because this type of work is very sensitive to burnout. Additionally, working conditions are one segment which is usually insufficiently taken into account (e.g. suitably equipment working space where counselling/interventions are and could be provided). Quality of facilities, as well as some technical tools, is essential to ensure appropriate intervention methods, because without them even the most competent practitioners will not have the basic environmental requirements for their work.

The scientific merit of the intervention is the fourth element of the modern approach to criminal-legal sanctions. A large number of empirical studies, mainly foreign, speak in favor of the factors that contribute to successful interventions. Respecting these principles showed to be important for ensuring more success in intervention outcomes. The task of science is to provide practical theoretical assumptions of quality work, but also the evaluation procedures of specific interventions for juveniles. On the other hand, challenges of the practice are to, while considering these principles, to respond to the specific challenges and different characteristics of the user (in this case juvenile delinquents and their families), and to be actively involved in the collection of empirical data.

Ricijaš, N. (2017): Dobre prakse i izazovi u kontekstu maloljetničke delinkvencije u Hrvatskoj, (U): Kovačević, R. i sur. (UR) Maloljetnička delinkvencija - dijalog, razmjena iskustava i znanja, OFF SET Tuzla, Bosna i Hercegovina (HR 123-144; ENG 123-144)

Figure 1: Schematic representation of the basic components of criminal-legal sanctions (according to Ricijaš, 2011a)

In the same text, while analyzing various international literature, Ricijaš (2012a) summarizes 10 general principles of successful community interventions in the juvenile justice system, evaluates the Croatian system and critically comments on the areas where it is possible to invest in order to improve the juvenile justice system in the broadest sense. These principles are:

1. Bio-psycho-social approach,
2. The principle of punishment as a condition of intervention, meaning the principle of formal procedure,
3. The principle of institutional treatment as a last resort,
4. The principle of assessing risk and protective factors,
5. The principle of risk classification of the offender,
6. The principle of individualized approach,
7. The principle of a wide spectrum of interventions,

Ricijaš, N. (2017): Dobre prakse i izazovi u kontekstu maloljetničke delinkvencije u Hrvatskoj, (U): Kovačević, R. i sur. (UR) Maloljetnička delinkvencija - dijalog, razmjena iskustava i znanja, OFF SET Tuzla, Bosna i Hercegovina (HR 123-144; ENG 123-144)

8. The principle of general and specific responsivity,
9. The principle of treatment/intervention program integrity,
10. The principle of the evaluation, structured monitoring and interventions development.

While exploring alternative sanctions in the broader sense, which make up about 80% of all the sanctions imposed on juvenile offenders in Croatia, Ricijaš et al. (2014) categorized these principles in three parts: (1) The principles relevant to the criminal procedure and decision-making, (2) The principles important for planning interventions, and (3) The principles important for the implementation of alternative sanctions.

1. The principles relevant for the criminal procedure and decision-making

- a) *The principle of official processing / principle of sanctions* - it is important that all sanctions are official, imposed by the official bodies and the state authorities, and should also as such provide intervention and treatment.
- b) *The principle of speedy and up to date criminal procedure* - adolescence is a period of intense development, marked by a number of biological, psychological and social changes. Therefore, a reaction to a juvenile's crime must be up to date and the process of implementation of sanctions as quick as possible.
- c) *The principle of criminal risk assessment and risk classification* - appropriate assessment of juveniles' criminogenic risk and identification of treatment needs is crucial for decision-making. It can be based only by applying risk assessment instruments. All imposed sanctions should be matched and harmonized with risk factors, respond to the criminogenic needs and compatible with the life circumstances of the juvenile.

2. The principles important for intervention planning

- a) *The principle of individualized intervention plan* - based on the assessment, one can identify areas of high-risk for each juvenile, therefore individual treatment program should include all those specific and individual elements. This document helps the professional to understand specific behaviors and circumstances that lead to delinquent behavior, while when implemented with participatory approach to the clients, it ensures active cooperation of juveniles and his/hers parents in the process of the execution of sanctions.

Ricijaš, N. (2017): Dobre prakse i izazovi u kontekstu maloljetničke delinkvencije u Hrvatskoj, (U): Kovačević, R. i sur. (UR) Maloljetnička delinkvencija - dijalog, razmjena iskustava i znanja, OFF SET Tuzla, Bosna i Hercegovina (HR 123-144; ENG 123-144)

b) *The principle of general responsivity* - interventions that have the most effect are the ones in which modalities and specific work techniques are in line with the needs, circumstances, emotional and cognitive characteristics of the juvenile, as well as his learning styles. Therefore, interventions should be planned, and the types of activities and the intensity of meetings matched with the basic needs of juveniles.

3. The principles important for the implementation of sanctions

- a) *Strengthening intrinsic motivation* - measure leaders should possess specific competencies for strengthening internal motivation for change, which is the basis for the establishment of a permanent change of offending behavior. This is a continuous process that applies to the entire duration of the sanction.
- b) *Learning skills through direct experience* - it is not enough to just teach skills that need to be adopted, but it is important to practice them together with a juvenile. The most frequently applied method is role playing, after which the pro-social attitudes and behavior should be positively reinforced.
- c) *The principle of professional discretion* - successful measure leaders are those who apply the principles of risk-needs-responsivity (R-N-R), as well as treatment integrity, while keeping in mind the moral, ethical, legal and socio-economic conditions of each specific case. Therefore, there must be room for experts' discretion in the application and/or modification of the ways to implement certain elements of the sanction.
- d) *The principle of including support from the community* - research suggests that many successful interventions successfully include family members, school staff and other important people from the community that can help to reinforce the desired behavior.

Based on all of the above, it is clear that any juvenile justice system, while taking into account all the different perspectives from which it is possible to analyze elements of successful practice, has a duty to consider a wide number of indicators in order to ensure quality in practice. One of the ways in which the states (and therefore systems) are placed in a position for self-analysis is compliance with the Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on Child-Friendly Justice from 2010. The European Union also adopted Council of Europe Strategy for the Rights of the Child from 2012 to 2015 which encourages the creation of strategies and policies for children, as well as mechanisms that will ensure implementation of these standards into practice. It is important to note that a child, in this context, is considered to be any person under the age of 18. The four most important

Ricijaš, N. (2017): Dobre prakse i izazovi u kontekstu maloljetničke delinkvencije u Hrvatskoj, (U): Kovačević, R. i sur. (UR) Maloljetnička delinkvencija - dijalog, razmjena iskustava i znanja, OFF SET Tuzla, Bosna i Hercegovina (HR 123-144; ENG 123-144)

objectives, that Council of Europe indicates, are: the elimination of all forms of violence against children, protection of the rights of vulnerable groups, increased access of children to systems and services for the protection of their rights and active participation of children in society.

STRATEGIC APPROACH TO THE IMPROVEMENT OF THE JUVENILE JUSTICE SYSTEM

According to the Council of Europe Strategy on the Rights of the Child (2012-2015), Child-Friendly Justice will provide support to the member states in monitoring national legislation, national policies and practices with the aim of improvement of access to children's rights and the treatment of children in civil, criminal and administrative proceedings, regardless of their ability to reason and their status. In this context, the Strategy emphasizes the need for training and specialization of all participants in the proceedings where children appear as perpetrators or victims of crimes or offenses, the need for licensing work and interventions, urgency of the procedures and facilitating child victims' early involvement in the therapeutic process to mitigate/eliminate harmful consequences that arise from committed criminal offense, and for a child perpetrator timely and effective interventions in order to develop pro-social behavior.

With regards to the children offenders, the right to a fair trial includes protection of the privacy of the child, right to be familiarized with the procedure that is initiated towards them from the first moment, the right to prioritization of measures and sanctions that will not extract the child from the primary social environment, in accordance with professional and scientifically based assessment of needs, and the right to scientific evidence-based effective interventions.

In September 2014, the Croatian Government adopted the National Strategy for Children's Rights in the Republic of Croatia for the period from 2014 to 2020 (hereinafter Strategy). The purpose of this Strategy is to achieve a more effective promotion and protection of children's rights in the Republic of Croatia through the implementation of existing international and national standards in the field of children's rights, while promoting a comprehensive and integrated approach to children's rights. Starting from the Council of Europe Strategy on the

Ricijaš, N. (2017): Dobre prakse i izazovi u kontekstu maloljetničke delinkvencije u Hrvatskoj, (U): Kovačević, R. i sur. (UR) Maloljetnička delinkvencija - dijalog, razmjena iskustava i znanja, OFF SET Tuzla, Bosna i Hercegovina (HR 123-144; ENG 123-144)

Rights of the Child (2012 - 2015) (CM 2011/171) and the EU Agenda for the Rights of Children, this Strategy focuses on four strategic objectives:

- (1) Improving the system and providing services tailored for children in five important areas of child's life (justice, health, social welfare, education and sport, culture and other leisure activities);
- (2) Elimination of all forms of violence against children;
- (3) Ensuring the rights of children in vulnerable situations, and
- (4) Ensuring active participation of children.

In relation to the children offenders, and the field of justice system, Croatian Strategy defined the following objectives and measures (Table 1):

Table 1: Overview of objectives and measures of the National Strategy for Children's Rights in the Republic of Croatia for the period from 2014 to 2020 in the area of Child-Friendly Justice and relating to children (juveniles) criminal offenders:

OBJECTIVE	RELATED MEASURES FOR THE IMPLEMENTATION OF THE OBJECTIVE
To improve the speed and efficiency of procedures for children who appear as criminal act offenders, and to ensure their adequate participation and information during criminal procedure	▪ To develop, within the Ministry of Justice, a centralized database that will, at the national level, monitor the speed of criminal procedure towards children who have committed criminal acts and identify indicators that prolong the criminal procedure in order to shorten it for at least 1/3 and approach the standard of a maximum of 6 months time-period from filing a criminal complaint to the finality of a court judgment ▪ To set clear, evidence-based criteria for the application of the principle of opportunity and conditional opportunity during the criminal procedure in accordance with the Law on Juvenile Courts, so that the decision about the need (not) to initiate further proceedings towards a child can be made through the education of professional associates for a comprehensive assessment of the broader individual and environmental characteristics of the child and the use of structured risk assessment instruments, ▪ To ensure that judges and public prosecutors for juveniles who work in the criminal proceedings with children who have committed criminal acts are adequately trained in the field of social pedagogy, social work and psychology of youth risk behavior, in accordance with the legal regulations, and in order to, among other things, ensure the appropriate direct or indirect participation and proper protection of the child, in accordance with the provisions of the Convention on the Rights of the Child ▪ To ensure appropriate verbal and written information for children in criminal proceedings, adapted to their age/development and using various communication channels (giving personal information by experts, leaflets and brochures ...) on the rights, obligations and expectations from them during and after the criminal proceedings, as well as the modality of execution of some sanctions, which also contributes to and encourages active participation of children and parents/legal guardians
To systematically	▪ To initiate and ensure the implementation of the scientific research to

Ricijaš, N. (2017): Dobre prakse i izazovi u kontekstu maloljetničke delinkvencije u Hrvatskoj, (U): Kovačević, R. i sur. (UR) Maloljetnička delinkvencija - dijalog, razmjena iskustava i znanja, OFF SET Tuzla, Bosna i Hercegovina (HR 123-144; ENG 123-144)

monitor the effectiveness and to develop performance indicators of applied criminal-legal sanctions towards children	measure and monitor implementation effects of different criminal sanctions towards children, in order to obtain information on the prevalence of recidivism, psychosocial changes in the lives of children and other important factors as a result of implemented sanctions, or to obtain quality indicators of the effectiveness of the implementation of sanctions in Croatia in order to serve the best interests and welfare of children
To improve the work of criminal and misdemeanor courts in the area of monitoring the implementation of the sanctions imposed towards children who have committed a criminal offense or a misdemeanor, and to ensure the implementation of quality standards in accordance with legal regulations	▪ To initiate and ensure employment of professional staff from the field of helping profession so that all county and municipal courts have at least one expert associate from a non-legal professions employed in juvenile division, in accordance with legal regulations ▪ To employ professional associates from helping professions in the juvenile division in the larger misdemeanor courts, modelling the criminal courts for juveniles, to raise the efficiency of misdemeanor courts, especially the monitoring of the implementation and execution of misdemeanor sanctions ▪ To ensure continuous control trials at the courts during the execution of criminal sanctions and to ensure regular visitats of children in institutions, in accordance with legal regulations
To systematically improve the modalities of execution of sanctions and intervention programs for children	▪ To explore foreign models of good practice and effective community sanctions/interventions for children, and to ensure their implementation in the Croatian system of interventions ▪ To develop a model of specialized foster care as a modality for implementing criminal sanctions when it is necessary to separate a child from its primary environment ▪ To expand the network of residential communities and similar forms of intervention as a modality of implementing criminal sanctions when it is necessary to separate a child from its primary environment ▪ To analyze spatial and content requirements of institutions that execute criminal sanctions for children, detect key areas of unsatisfactory conditions and ensure their improvement in accordance with the standards and quality of ensuring children's rights
To systematically improve the competences of legal and non-legal professionals involved in criminal procedure that involve children, as well as in the phase of implementation of criminal sanctions	▪ To examine the needs and areas for the development of specific competencies of all professionals involved in criminal procedure involving children, as well as in the implementation of sanctions, and developing a short-term and long-term plan and training program and supervision with respect to the identified needs and the specific demands of the working roles

CONCLUSIVE REVIEW OF GOOD PRACTICE AND CHALLENGES IN THE AREA OD JUVENILCE JUSTICE IN CROATIA

A detailed analysis and elaboration of good practices, as well as the challenges that the Croatian system of juvenile justice encounters, goes far beyond the possibilities of this paper and cannot be discussed from a single author's perspective. General guidelines for the

Ricijaš, N. (2017): Dobre prakse i izazovi u kontekstu maloljetničke delinkvencije u Hrvatskoj, (U): Kovačević, R. i sur. (UR) Maloljetnička delinkvencija - dijalog, razmjena iskustava i znanja, OFF SET Tuzla, Bosna i Hercegovina (HR 123-144; ENG 123-144)

improvement of the system are evident in the earlier outlined objectives and measures from the chapter Child-friendly Justice within National Strategy for Children's Rights (2014-2020). In this section, the author will offer a personal perspective and reflection citing five key elements of good practice and 5 challenges that describe Croatian juvenile justice. These elements reflect only the author's views, and are not listed according to importance or priority, but according to a certain logical sequence when taking into account the course of criminal procedure and the process of execution of juvenile sanctions. Some of these elements result from the first national study on the educational measure Intensified Care and Supervision in Croatia, which was funded by the UNICEF Office for Croatia (Ricijaš et al., 2014) and MATRA project of the Ministry of Social Policy and Youth which published Manual for education titled Assessment, Planning and Reporting in the Execution of Alternative Juvenile Sanctions (Ricijaš, 2012b).

5 elements of good practice in the field of Croatian juvenile justice	5 challenges of Croatian juvenile justice
1. Good legislation in relation to the existence of specific laws and regulations that cover criminal interventions for juvenile offenders.	1. The long duration of the criminal procedure (according to available information, the criminal procedure lasts an average of between six months and a year, sometimes even longer).
2. Application of the conditional opportunity during the criminal procedure, with which interventions for juvenile offenders of minor crimes and those with a lower level of criminogenic risk are provided at the level of public prosecutor, which consequentially avoids unnecessary court proceedings and ensures the speed in providing intervention.	2. Insufficient investment in high-quality, standardized and structured treatment programs for working with juvenile offenders, especially specific groups of young offenders.
3. A wide range of juvenile sanctions (various interventions) with an emphasis on community sanctions (alternative sanctions). For example, 18 different community sanctions, compared to 5 institutional juvenile sanctions.	3. Insufficient investment in scientific research of successful practices, especially the lack of longitudinal studies to gain insight into the effects of the implementation of certain criminal sanctions. Insufficient information about the outcomes and recidivism after execution of juvenile sanctions.
4. Specialization of judges and prosecutors for young people, and the existence of non-legal professional associates (helping/counselling professions) in courts and prosecution offices.	4. Insufficient standardization of selection criteria for implementing different educational measures and insufficient use of standardized assessment instruments for juvenile offenders, as a basis for decision-making.

Ricijaš, N. (2017): Dobre prakse i izazovi u kontekstu maloljetničke delinkvencije u Hrvatskoj, (U): Kovačević, R. i sur. (UR) Maloljetnička delinkvencija - dijalog, razmjena iskustava i znanja, OFF SET Tuzla, Bosna i Hercegovina (HR 123-144; ENG 123-144)

---

5. Treatment focused and multidisciplinary approach of the experts who work with juvenile offenders. Emphasis on the execution of juvenile sanctions in the framework of the social welfare system, which, among other things, is good due to the possibility of providing other social protection and measures/interventions from the field of Family Act.

5. Insufficient investment in continuous professional development of all stakeholders working in the areas of juvenile delinquency (specialized police officers for juvenile delinquency, judges and public prosecutors for juveniles, professional associates' who are non-legal professionals, all the experts working on the execution of sanctions in the system of social welfare and the justice system).

No criminal justice system has been fully successful in their efforts for the realization of the legal order, and there are constantly potentials for improving legal solutions, as well as treatment and other interventions for young offenders. It is this type of reflection and self-analysis of the existing situation in the juvenile justice system that is one of the good ways to give recognition to those elements that provide quality of one system, while identifying challenges and topics of investment to improve the system in the future.

LITERATURA:

13. **Božićević-Grbić i Roksandić Vidlička (2011):** [Reform of juvenile criminal law and adjudication](#), Croatian Annual of Criminal Law and Practice br. 2, vol. 18, 679-715
14. **EU Agenda for the children's rights (2011)**, European Commission (available on-line at the: http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/rights-child/eu-agenda/index_en.htm)
15. **Criminal Law** (Official Gazette, No 125/11, 144/12, 56/15, 61/15)
16. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - Delivering an area of freedom, security and justice for Europe's citizens - **Action Plan Implementing the Stockholm Programme** COM (2010) 171 final
17. **Murphy, P., McGinness, A., McDermott, T. (2010):** Review of Effective Practice in Juvenile Justice, Report for the Minister for Juvenile Justice, Noetic Solutions Pty Limited, Manuka, Australia (available on-line at: <http://www.juvenile.justice.nsw.gov.au/Documents/Juvenile%20Justice%20Effective%20Practice%20Review%20FINAL.pdf>)
18. **National Strategy for Children's Rights in the Republic of Croatia for the period from 2014 to 2020 (2014)**, Ministry of Social Policy and Youth, (available on-line at: http://www.dijete.hr/index.php/hr/dokumenti-mainmenu-83/cat_view/919-dokumenti/922-nacionalni-planovi-i-strategije/944-za-djecu-i-mlade.html)
19. **Ricijaš, N. (2012a):** [Juveniles' Rights for Appropriate Treatment in Conducting Alternative Sanctions](#) (U) Vladović, S., (eds.) Protecting the rights and interests of children with behavioral problems, the Office of the Ombudsman for Children of the Republic of Croatia, Zagreb Pra, Zagreb (available on-line: <http://www.dijete.hr/hr/publikacijeppravobranitelja.html>)

Ricijaš, N. (2017): Dobre prakse i izazovi u kontekstu maloljetničke delinkvencije u Hrvatskoj, (U): Kovačević, R. i sur. (UR) Maloljetnička delinkvencija - dijalog, razmjena iskustava i znanja, OFF SET Tuzla, Bosna i Hercegovina (HR 123-144; ENG 123-144)

20. **Ricijaš, N. (2012b):** Educational manual, [Assessment, planning and reporting for juvenile alternative sanctions](#) Ministry of Social Policy and Youth of Republic of Croatia, Zagreb
21. **Ricijaš, N., Jeđud Borić, I., Lotar Rihtarić, M., Mirosavljević, A. (2013):** [Intensified Care and Supervision from the Perspectives of Youth and Measure Leaders](#), UNICEF Croatia office, Zagreb (available on-line at: http://www.unicef.hr/upload/file/394/197399/FILENAME/PBIN_publikacija_web.pdf)
22. **Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on Child-friendly Justice** (2010), Council of Europe Publishing, Strasbourg
23. **Council of Europe Strategy on the Rights of the Child (2012-2015)**, CM(2011)171 final, European Council, February 2012 (available on-line at: http://www.coe.int/t/dg3/children/MonacoStrategy_en.pdf)
24. **Law on Juvenile Courts**, Official Gazette, no 84/11, 143/12, 148/13, 56/15